

การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กับการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาชีพพยาบาล

Development of Students in the 21st Century with Active Learning in Nursing Profession

พรรณี ปานเทวัญ*

Panee Pantawan*

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10400

The Royal Thai Army Nursing College, Ratchathewee Bangkok, Thailand 10400

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน จำเป็นต้องส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ตามแนวทางที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ (Active Learning) การจัดการศึกษาในศตวรรษนี้เป็นการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่ต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและมีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ครูจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนไปเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การศึกษาในวิชาชีพพยาบาลมีการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและให้ผู้เรียนเป็นผู้

ลงมือปฏิบัติเน้นการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตในปัจจุบันจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยออกแบบการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีทักษะชีวิตและอาชีพเพื่อความสำเร็จทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ : การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้เชิงรุก วิชาชีพพยาบาล

Abstract

At present, learning instruction needs to promote and develop students to have learning skills for living in the 21st century with emphasizing them to be active learners. Education management in this decade is a digital education to achieve the students, needs and have life-long learning. The teacher will change the role from a teacher to be a learning facilitator. Nursing education emphasizes on learning process with student centered and active learning, including authentic learning to gain optimal knowledge and skills. In addition, there should be developing students to have critical thinking skills, problem solving and self-directed learning by appropriate technology, including morality and ethics. Therefore, nursing curriculum should bring information technology to design effective learning for the learners to have skills of learning and innovation, information technology skills, life skills and occupation for success in working and living.

Keywords : Student Development in the 21st Century, Active Learning, Nursing Profession

บทนำ

การศึกษาในยุคปัจจุบัน คงปฏิเสธไม่ได้ที่จะกล่าวถึงแนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากสถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคมและเทคโนโลยี ระบบการศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะความเป็นจริงทั้งครูและนักเรียนจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนเพื่อมุ่งไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในผู้เรียน คือ 3R และ 4C ศ.นพ.วิจารณ์ พานิชได้กล่าวถึงครูในยุคปัจจุบันว่าครูต้องเปลี่ยนจุดสนใจหรือจุดเน้นจากการสอนไปเน้นที่การเรียน (ทั้งของศิษย์และของตนเอง) ต้องปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ เปลี่ยนบทบาทของตนเองจาก “ครูสอน” (teacher) ไปเป็นครูฝึก (coach) หรือผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (learning facilitator) และต้องเรียนรู้การทำหน้าที่นี้โดยรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องที่เรียกว่า PLC (Professional Learning Community) คือ ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ ซึ่งเป็นเครื่องมือให้ครูทุกคนได้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงทั้งผลการเรียนรู้ของนักเรียน มีการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนและวิธีการทำงาน นอกจากนั้นครูยังต้องทำหน้าที่จุดประกายความสนใจใฝ่รู้ (inspire) แก่ศิษย์ให้ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (learning by doing) และมีทักษะในการลงมือปฏิบัติเป็นที่ร่วมกับเพื่อนนักเรียน¹

ช่วงเวลาหลาย 10 ปีที่ผ่านมา ตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้งโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนจะได้รับให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว (active participation) ทั้งด้านกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงหมายถึงผลการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ คุณลักษณะ ฯลฯ จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทเด่น ครูมีบทบาทในลักษณะการถ่ายทอดน้อยลง แต่ทำหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวก กระตุ้นและให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางต่าง ๆ ตามความจำเป็น ครูจำเป็นต้องเตรียมการสอน จัดเตรียมกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีตามจุดประสงค์ การปฏิรูปการศึกษาของไทยที่ผ่านมา ยังไม่สามารถจัดการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดได้ ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีการปฏิรูปด้านหลักสูตรและการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการให้

ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเองที่เรียกว่า Active learning ซึ่งได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้เรียนทุกระดับ โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณภาพ สามารถนำความรู้และทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

Active Learning กับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การปฏิรูปการศึกษาของไทยในทศวรรษที่สอง (2552 - 2561) กำหนดให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมีจุดเน้นการปฏิรูป ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ การเปิดโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคมโดยมีเป้าหมายยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา คือ 1) คนไทยและการศึกษาไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล 2) คนไทยใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รักการอ่านและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง 3) คนไทยใฝ่ดี โดยมีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย 4) คนไทยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้โดยมีทักษะในการคิดและปฏิบัติ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแข่งขันหลักสูตรในอดีตที่ผ่านมาเป็นหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาเป็นฐาน (Content Based Curriculum) 2 การจัดการเรียนการสอนจึงเน้นการถ่ายทอดความรู้โดยการบรรยายเนื้อหาจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนเป็นหลักในลักษณะเชิงรับ (Passive Learning) ทำให้ผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมาย จึงมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ในปี พ.ศ. 2544 จากที่เน้นเนื้อหาที่กระบวนกรเรียนรู้ให้มากขึ้นโดยมีมาตรฐาน (Standard Based Curriculum) เพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ จนนำมาสู่การเรียนรู้ในปัจจุบันยุคศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ใช้หลักการที่ครูต้องยึดหลัก “สอนน้อย เรียนมาก” เน้นสอนคนไม่ใช่สอนวิชา ครูควรตอบได้ว่าผู้เรียนได้เรียนอะไร การเรียนรู้ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” โดยผู้เรียนจะเรียนแบบการลงมือทำซึ่งจะช่วยให้มีการเรียนรู้จากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าของศิษย์โดยครูช่วยแนะนำและออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนประเมินความก้าวหน้า การเรียนรู้ด้วยตนเองได้ การเรียนเชิงรุกจึงเป็นการเรียนการ

สอนที่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการลงมือกระทำมากกว่าการเรียนที่ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้แต่เพียงอย่างเดียว ผู้เรียนมีพัฒนาการในการปรับปรุงงานของตน เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ในชั้นเรียน^{3,4} จึงเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้ให้ทั้งสาระวิชาและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตว่า สาระวิชามีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 นอกจากสาระวิชาหลักที่ประกอบด้วยวิชาด้าน ภาษา เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ แล้ว ควรสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและความร่วมมือ 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี 3) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ผู้เรียนต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต ความรับผิดชอบและภาวะผู้นำ¹ ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพ และมีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคปัจจุบันด้วย

แนวคิดการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของไทย ศ.สมน อรมวิวัฒน์ อ่างในทศนา แชมมณี² ได้เสนอ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในอนาคต ประกอบด้วย การจัดการสาระและกระบวนการเรียนรู้ต้องมีส่วนที่เป็นแกนหลักและส่วนที่ยืดหยุ่น มีสาระความรู้หลักเพื่อความเป็นมนุษย์ เช่น การแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทำงาน สุขภาพและบุคลิกภาพ สาระประกอบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ครูต้องใช้เครื่องมือช่วยสอนมากขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน เช่น โสตทัศนูปกรณ์ คอมพิวเตอร์ ช่วยสอน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้สื่อมวลชนและวิทยาการที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังมีกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา เป็นการฝึกหัดอบรม ควบคุมกาย วาจาและใจตามแนวพุทธวิธี การฝึกตั้งคำถามซึ่งการตั้งคำถามที่ถูกต้องจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ผู้สอนต้องกระตุ้น

ผู้เรียน ปัจจุบันมีความเชื่อว่าการเรียนรู้ไม่ได้มีลักษณะเรียงเป็นแถวจากทักษะ/ความรู้พื้นฐานไปสู่การเรียนรู้ที่ซับซ้อนแต่ในความเป็นจริงการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน สามารถเรียนรู้เนื้อหาไปพร้อมๆ กับการใช้ประโยชน์ในสถานการณ์จริง ซึ่งจะให้ผลการเรียนรู้ที่ลึกและเชื่อมโยงกว่า

การเรียนรู้แบบ active learning มีการเปลี่ยนบทบาทผู้สอนจากผู้บรรยายมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ผู้แนะแนวทาง (guide/coach) หรือเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ ร่วมศึกษา (co-learner/co-investigator) ดังนั้นในยุคศตวรรษที่ 21 ครูจะมีลักษณะเป็น E-teacher โดยออกแบบกิจกรรมในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนผ่านวิธีการต่าง ๆ ทางด้านเทคโนโลยีและนำความรู้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน บทบาทของครูจะเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ ค้นคว้าด้วยตนเอง เน้นการปฏิบัติที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกคนมีส่วนร่วม ใช้กิจกรรมและสื่อการสอนที่หลากหลายรูปแบบ ส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองครูต้องมีความสามารถในการเสาะหาและคัดเลือกเนื้อหาความรู้ที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนผ่านสื่อเทคโนโลยี เป็นนักประเมินที่ดี สามารถใช้เทคโนโลยีในการประเมินผล

การเรียนรู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติจริงจะสามารถเก็บในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าและระยะยาวกว่า เมื่อกล่าวถึงทฤษฎีแห่งการเรียนรู้ของเอ็ดการ์เดลจะพบว่าการเรียนรู้แบบ passive learning ถ้าผู้เรียนฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวเมื่อเวลาผ่านไปผู้เรียนจะจำได้เพียง 20% หากผู้เรียนมีโอกาสได้เห็นภาพประกอบด้วยก็จะทำให้ผลการเรียนรู้คงอยู่ได้เพิ่มขึ้นเป็น 30% ถ้าจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้น เช่น การให้ดูภาพยนตร์ การสาธิต การไปทัศนศึกษาหรือดูงาน ก็จะทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเป็น 50% แต่ถ้าได้เรียนแบบ active learning โดยผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 70% นอกจากนั้นถ้าได้มีการนำเสนองานทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง มีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ จะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง 90% กลยุทธ์การสอนสำหรับ active learning นักการศึกษาได้แนะนำว่าการสอนแบบผู้เรียนลงมือกระทำต้องทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในด้าน 1) คิดวิเคราะห์และคิดอย่างสร้างสรรค์ 2) สื่อสารหรือพูดกับคู่เพื่อน กลุ่มเล็ก ๆ หรือเพื่อนทั้งชั้นเรียนได้ 3) แสดงออกทางความคิดผ่านการเขียน 4) สสำรวจทัศนคติและค่านิยมของตนได้ 5) ให้หรือรับข้อมูลย้อน

กลับไปได้ 6) มีการสะท้อนกลับกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้จะเสร็จสิ้นสมบูรณ์นั้นเกิดขึ้นได้ทั้งภายในหรือภายนอกห้องเรียนและถูกกำหนดโดยกระบวนการทำงานของผู้เรียนทั้งงานเดี่ยวหรืองานกลุ่มจะด้วยการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีหรือไม่ก็ตาม

ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นลักษณะของเด็กยุคใหม่ ซึ่งเป็นยุค generation Z ที่ชอบใช้อินเทอร์เน็ตและมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศติดตัวกันมาทุกคน ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (co - creators) ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้ลงมือกระทำโดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่าร่วมด้วยการนำทักษะในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้มีความเข้าใจเนื้อหาหลักด้านวิชาการ สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยต้องมีการบูรณาการพื้นฐานความรู้ดังกล่าวและมีระบบสนับสนุนการศึกษาที่จำเป็น ได้แก่ หลักสูตรและวิธีการสอน มาตรฐานการเรียนรู้ การประเมินผล การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีลักษณะของผู้ใฝ่รู้ มีความกระตือรือร้นสามารถคิดวิเคราะห์ค้นคว้าด้วยตนเอง แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ดีทันเหตุการณ์และแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมดังนั้นผู้เรียนในยุคดิจิทัลนี้ควรมีคุณสมบัติและทักษะที่หลากหลายเช่น รับผิดชอบงานได้ด้วยตนเอง แก้ปัญหาได้ ทำงานกับคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วเป็นนักประสานความร่วมมือ มีทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ เป็นนักสื่อสาร ตระหนักและรับรู้สภาวะของโลก มีพื้นฐานความรู้ทางเศรษฐกิจและการคลังและเป็นพลเมืองที่ทรงคุณค่า

การนำ active learning มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ยังคงประสบปัญหาทั้งในส่วนของการจัดหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน ครูผู้สอนรวมทั้งในส่วนของผู้เรียน การนำมาใช้จึงต้องมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้านทั้งด้านครูผู้สอน ผู้เรียนและสภาพแวดล้อมรวมถึงทรัพยากรที่สนับสนุนการเรียนรู้ ในด้านผู้สอนต้องเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์ให้เอื้อต่อการทำกิจกรรมของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการหาคำตอบ ช่วยให้ผู้เรียนคิดและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษา ปัจจัยสำคัญในด้านบรรยากาศในการเรียนรู้รวมถึงอุปกรณ์ในการเรียนรู้ควรมีอุปกรณ์ที่เหมาะสมและเพียงพอ ผู้สอนควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

ตั้งแต่การวางแผนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การทำกิจกรรมต้องเป็นกิจกรรมด้านการรู้คิด (Cognitive activity) และกิจกรรมด้านพฤติกรรม (Behavioral activity) โดยต้องทำให้เกิดผลลัพธ์ทั้งสองอย่างในตัวผู้เรียน แต่บางครั้งผู้สอนเข้าใจว่าเมื่อผู้เรียนเกิดความตื่นตัวด้านพฤติกรรมแล้ว จะทำให้เกิดความตื่นตัวในกิจกรรมด้านการรู้คิดด้วย จึงเน้นกิจกรรมด้านพฤติกรรมเพียงอย่างเดียวแล้วปล่อยให้ผู้เรียนเรียนรู้เองอย่างอิสระ ทำให้การลำดับความคิดและการจัดองค์ความรู้ อาจไม่ถูกต้องซึ่งทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ลดลง ดังนั้นครูผู้สอนควรช่วยถ่ายทอดข้อเท็จจริง หลักการ และทฤษฎีสรุปความคิดรวบยอดเพื่อทำให้ผู้เรียนสังเคราะห์องค์ความรู้จากข้อมูลได้ครบถ้วน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ active learning ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญจากสภาพปัญหาที่ผ่านมาพบว่าครูบางคนยังไม่เข้าใจและไม่สามารถที่จะออกแบบการเรียนรู้ในลักษณะที่ผู้เรียนลงมือกระทำเองได้ ดังนั้นครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของ active Learning ณชั้นนี้ แก้วชัยเจริญกิจ (2550) ได้กล่าวไว้ประกอบด้วย 1) การจัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน 2) สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมและการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน 3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม 4) จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน 5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทายและให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย 6) วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจนทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรม 7) ครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออกและความคิดของผู้เรียน² ลักษณะของ active learning ที่ต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นั้น มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย อาทิเช่น แบบเน้นตัวผู้เรียน แบบเน้นความรู้ความสามารถประสบการณ์ เน้นปัญหา เน้นทักษะกระบวนการหรือเป็นการบูรณาการซึ่งจะมีวิธีการต่าง ๆ หลายรูปแบบที่ครูผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้เช่น Self - Directed Learning เป็น

การเรียนรู้แบบนำตนเอง ใช้สอนในระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนจะวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง, Experiential Learning เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์, Problem - Based Learning (PBL) เป็นการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก, Project - Based Instruction เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน, Research - Based Instruction เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นต้น⁵ นอกจากนี้ยังมีวิธีการจัดการเรียนการสอนอีกหลายรูปแบบที่ครูผู้สอนสามารถเลือกมาใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตรบทความนี้ขอแนะนำเสนอรูปแบบที่นำมาใช้บ่อยดังนี้

1. การสอนแบบโครงการหรือโครงงาน (Project Based Learning) เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่และวิธีการใหม่ด้วยตัวของนักเรียนเองโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาสามารถพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนทั้งการคิดพื้นฐานและการคิดขั้นสูง เป็นการพัฒนาสมองซีกซ้ายและขวา พัฒนาพหุปัญญา⁶ สามารถจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมเดี่ยวก็ได้ และพิจารณาจากความยาก - ง่ายและความเหมาะสมของโจทย์งาน ให้ผู้เรียนนำเสนอแนวคิดการออกแบบชิ้นงานพร้อมให้เหตุผลประกอบจากการค้นคว้า ผู้สอนพิจารณาร่วมกับการอภิปรายในชั้นเรียน จากนั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติทำชิ้นงานและส่งความคืบหน้าตามกำหนด การประเมินผลจะประเมินทั้งด้านผลผลิต คือชิ้นงานจากการทำโครงการและเนื้อหาความรู้ที่ได้เรียนรู้กระบวนการและทักษะต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาและเจตคติที่เกิดขึ้นในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสามารถให้ผู้เรียนเขียนโครงการหรือออกแบบนวัตกรรมทางการพยาบาล

2. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเชิงนามธรรมเหมาะกับรายวิชาที่เน้นปฏิบัติหรือเน้นการฝึกทักษะ สามารถใช้การจัดการเรียนการสอนได้ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล หลักการสอนคือ ผู้สอนวางแผนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่จำเป็นกระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด อภิปรายสิ่งที่ได้รับจากสถานการณ์ ตัวอย่างเทคนิคการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ได้แก่ เทคนิคการสาธิตและเทคนิคเน้นการฝึกปฏิบัติ ซึ่งวิชาชีพพยาบาลได้จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้มากเช่นกันโดยเฉพาะวิชา การพยาบาลพื้นฐานที่มีการสาธิตและการฝึกปฏิบัติ

3. การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Learning) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยการศึกษาค้นคว้าที่สมมุติขึ้นจากความจริงแล้วผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเสนอวิธีแก้ปัญหาหลักของการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักคือการเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับเนื้อหาการสอนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม วิเคราะห์ วางแผนกำหนดวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยผู้สอนมีบทบาทให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนขณะลงมือแก้ปัญหาสุดท้ายเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการแก้ปัญหา ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสิ่งที่ได้จากการลงมือแก้ปัญหา ผลสะท้อนจากผู้เรียน การเรียนในวิชาชีพพยาบาลของแต่ละสาขาวิชา ส่วนใหญ่จะมีการสร้างสถานการณ์ (scenario) ทางการพยาบาลหรือมีกรณีศึกษา (case study) ให้ผู้เรียนแก้ปัญหาโดยใช้องค์ความรู้ทางทฤษฎีเป็นหลัก

4. การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) เป็นกระบวนการสอนที่ผู้สอนใช้เทคนิควิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียน คิดเป็นลำดับขั้นแล้วขยายความคิดต่อเนื่องจากความคิดเดิม พิจารณาแยกแยะอย่างรอบด้านให้เหตุผลและเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีจนสามารถสร้างสิ่งใหม่หรือตัดสินใจประเมินหาข้อสรุปแล้วนำไปแก้ปัญหาอย่างมีหลักการโดยฝึกให้มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เทคนิคการสอนได้แก่ การอภิปรายกลุ่มย่อย การใช้กรณีตัวอย่างหรือการใช้สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

จะเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ แต่ละรูปแบบจะมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง การนำไปใช้อาจใช้วิธีเดียวหรือใช้หลาย ๆ วิธีร่วมกันในการจัดการเรียนรู้ทั้งในรายหัวข้อหรือรายวิชาซึ่งต้องพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาด้วย

ถอดบทเรียนการเรียนรู้จากปฏิบัติการเรียนรู้

จากการประชุมวิชาการของสมาคมเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย (ควอท) ครั้งที่ 11 มีการนำเสนอวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ active learning ที่เป็นแบบอย่างให้กับสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)⁷ เนื้อหาการประชุมได้กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการจัดกิจกรรมที่สำคัญ คือการสนับสนุนและส่งเสริมให้คณาจารย์มีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการและเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ Interactive teaching และ blended learning รวมถึงการส่งเสริมให้คณาจารย์นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน มีศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้อาจารย์นำเนื้อหาที่จะสอนไปเผยแพร่ไว้บนระบบเครือข่ายเพื่อให้มีสื่อมีโอกาสดูเนื้อหาที่สนใจก่อนเข้าชั้นเรียนอาจารย์จะใช้เวลาในชั้นเรียนเพื่ออธิบายเนื้อหาที่มีความยุ่งยากซับซ้อนหรือการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับนิสิตได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นรวมถึงการทบทวนหลังจากที่เรียนในห้องเรียน มีการส่งเสริมให้อาจารย์ผลิตสื่อการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์ การเผยแพร่ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และการเผยแพร่บนเครือข่ายต่าง ๆ มีโครงการจัดอบรมในรูปแบบออนไลน์ที่เป็นประโยชน์แก่นิสิตในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

การใช้ ICT ใน active learning มีความสำคัญเช่นกันมหาวิทยาลัยศรีปทุมได้จัดตั้งสำนักการจัดการศึกษาออนไลน์และศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศที่จะสนับสนุนให้ใช้ e-learning เพื่อเสริมการเรียนการสอนในห้องเรียน (blended learning) มีการใช้ห้องเรียนออนไลน์ซึ่งอาจารย์สามารถนำสื่อการสอน แบบทดสอบออนไลน์ วิดีทัศน์และเสียงบันทึกการสอนจากระบบอัตโนมัติรวมถึงวีดิทัศน์สรุปเนื้อหาบันทึกไว้ในห้องเรียนออนไลน์ได้ นอกจากนี้ได้ร่วมกับบริษัทซอฟต์แวร์พัฒนานวัตกรรมหนังสือเรียนอิเล็กทรอนิกส์จนได้รับรางวัลชนะเลิศการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ระดับอุดมศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการมีการพัฒนาอาจารย์ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนแบบ active learning มีศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (TLC) คอยช่วยเหลือผลักดันให้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Social network, Social media, Web blog, E-learning เข้ามาใช้ในการสอนแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped classroom) รูปแบบการจัดการสอนแบบ Active Learning มีทั้งการจัดการเรียนการสอนในบางหน่วยการเรียนรู้หรือเฉพาะบทหรือทั้งรายวิชามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ปรับการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป โดยกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตภายใต้ 3 แนวคิดหลัก คือ 1) Global mindset การเปิดโลกทัศน์สำหรับ

บริบทพลเมืองของสังคมไทยและสังคมโลก 2) Soft Skills เน้นการเตรียมพร้อมทักษะการติดต่อสื่อสารรวมถึงการเข้าสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างกลมกลืน 3) Spirit of Thammasat การทำประโยชน์ให้สังคมด้วยการบูรณาการวิชา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสาร มีการจัดสอบวัดสมรรถนะของนักศึกษา ด้านการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษรวมทั้งด้านการคิด อ่าน เขียนอย่างมีวิจารณญาณทั้งก่อนเข้าศึกษาและก่อนสำเร็จ การศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องห้องเรียนกลับทางหรือ Flipped Classroom โดยปรับการเรียนวิชาที่บ้านทางวีดิทัศน์ ให้เหมาะสมตามเวลาที่ผู้เรียนพร้อม และทำกิจกรรมหรือการบ้านร่วมกันในห้องเรียนแทน ผู้สอนจะกำหนดและแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า พร้อมสื่อต่างๆ ก่อน อาจเป็นวีดิทัศน์หรือสื่อการเรียนอื่น ๆ เวลาในห้องเรียนจึงเปลี่ยนจากการถ่ายทอดทางเดียวมาสู่การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งจะเป็นช่วงเวลาที่สำคัญเพราะเป็นช่วงที่ครูสามารถประเมิน ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถของผู้เรียนรวมถึงให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือได้ทันที ห้องเรียนกลับทางจะมีการออกแบบการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการหรือแนวคิด 2) ประสบการณ์หรือสภาพข้อเท็จจริง 3) เครื่องมือการวิเคราะห์และสังเคราะห์ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่ตนเองเผชิญอยู่อย่างไรที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้สอนต้องสรุปเป้าหมายการเรียนรู้ที่กระชับ ชัดเจน ลักษณะบุคลิกต้องมีท่าทีที่เป็นมิตร ลดทอนความสัมพันธ์เชิงอำนาจของตนเองลงให้มากที่สุดจะทำให้ผู้เรียนกล้าที่จะซักถามและร่วมแสดงความคิดเห็นทำให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนมากขึ้น^{8,9}

การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning ในวิชาชีพพยาบาล

วิชาชีพพยาบาลมีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยกำหนดให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นที่การพัฒนาคนสู่สังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันระดับสากลหลักสูตรการศึกษาในวิชาชีพพยาบาลจึงควรพัฒนานักศึกษาพยาบาลเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งเป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเกี่ยวข้องกับปัญหาในโลกที่เป็นจริง

นอกจากเนื้อหาหลักทางทฤษฎีแล้วควรเน้นทักษะการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตควบคู่ไปด้วย การจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไปถ้าสามารถบูรณาการวิชาพื้นฐานทั่วไปให้ผู้เรียนเข้าใจสถานะของโลก สังคม วัฒนธรรมอาเซียนและวัฒนธรรมทางตะวันตกที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยและภาวะสุขภาพ มีความเข้มแข็งในด้านจริยธรรม การติดต่อสื่อสาร มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเงิน การเป็นพลเมืองที่ดีจะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลมีคุณภาพ โดยหลักสูตรต้องเน้นด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา การร่วมมือกันทำงาน ทักษะชีวิตและการทำงาน เช่น ทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นต้นจากสภาพการเรียนการสอนในวิชาชีพพยาบาลมีการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วยทำให้ส่วนใหญ่การจัดการศึกษามีการออกแบบให้เป็น active learning โดยสามารถใช้การสอนแบบห้องเรียนกลับทางให้มากขึ้นและมีการประเมินผลตามสภาพจริงและการประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ^{8, 10, 11}

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบ active learning มาเป็นระยะเวลากว่า 15 ปี ในช่วงแรกได้ใช้รูปแบบของโมเดลซิปปา (CIPPA) และวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT การอภิปรายกลุ่มย่อย การใช้สถานการณ์และฝึกการแก้ปัญหา การมอบหมายงานและการนำเสนอผลงานในการจัดการเรียนการสอนบางหัวข้อและรายวิชา ปัจจุบันทุกภาควิชา มีการจัดการเรียนรู้แบบ active learning เป็นรายหัวข้อหรือเป็นรายวิชา อาทิเช่น ภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน ได้นำการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมาใช้ในวิชาการรักษาโรคเบื้องต้น มีการประเมินผลโดยใช้ข้อสอบ MEQ (Modifying Essay Questions) และการจัดสอบแบบ OSCE (Objective Structured Clinical Examination) มีการนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ภาควิชาการพยาบาลเบื้องต้นได้จัดการเรียนการสอนโดยเน้นประสบการณ์และทักษะในวิชากระบวนการพยาบาล ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงในการฝึกซักประวัติผู้ป่วยบนหอผู้ป่วย การวิเคราะห์สถานการณ์ในการเรียนทฤษฎีทางการพยาบาล รายวิชาการปฏิบัติการพยาบาลเบื้องต้น มีการจัดให้ผู้เรียนแสดงบทบาทในการจัดสาดิตและฝึกสาดิต procedure ต่าง ๆ ใช้เป็นกลุ่มแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยอาจารย์มอบหมายงานให้ผู้เรียนไปศึกษาข้อมูลจากเอกสารและทาง Website มาก่อน จากนั้นให้ผู้เรียนสาธิตให้เพื่อนในชั้นดู อาจารย์สังเกต

พฤติกรรมของผู้เรียน ประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับการสอนแบบเดิมที่อาจารย์เป็นผู้เตรียมให้ทั้งหมด ผู้เรียนสามารถจำและปฏิบัติหัตถการต่าง ๆ ได้แม่นยำขึ้นสำหรับภาควิชาอื่น ๆ ได้จัดการเรียนรู้แบบ active learning ที่หลากหลายเช่นเดียวกัน

ข้อจำกัดของสถาบันการศึกษาพยาบาลหลายแห่ง โดยเฉพาะวิทยาลัยพยาบาลในด้านทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้อุปกรณ์การเรียนการสอนแบบ active learning เกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ทันสมัยเพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากการขาดแคลนกำลังพลที่มีความสามารถเฉพาะ ขาดงบประมาณดำเนินการต้องลงทุนสูงแต่ไม่คุ้มค่ากับการเปิดการเรียนการสอนที่มีหลักสูตรไม่มากนัก ดังนั้นครูผู้สอนควรประยุกต์ใช้สื่อการสอน โสตทัศนูปกรณ์ที่มีอยู่ในหน่วยงานให้คุ้มค่า การใช้ประโยชน์เชื่อมต่อจากระบบสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่เปิดฟรีทำให้ไม่ต้องเสียงบประมาณมาก การสร้างแหล่งเรียนรู้หรือบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนสามารถเข้ามาสืบค้นเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การสร้างบทเรียนเนื้อหาลงไปเครือข่าย เช่น Facebook, YouTube แล้วให้ผู้เรียนเข้าไปเรียนตามเนื้อหาที่ครูเป็นผู้กำหนดไว้ ทั้งนี้เมื่อครูผู้สอนมีทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบ ผู้เรียนลงมือกระทำ มีสื่อและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้อุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพย่อมเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นครูผู้สอนในวิชาชีพพยาบาลจำเป็นต้องมีทักษะในการใช้ระบบ IT และเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อให้เท่าทันต่อผู้เรียนในยุคดิจิทัล

บทสรุป

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้ให้ได้ทั้งสาระวิชาและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตโดยเน้นการจัดการเรียนรู้แบบ active learning นอกจากการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มาช่วยอำนวยความสะดวกทั้งด้านส่วนเนื้อหาหลักและทักษะชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งวิชาชีพพยาบาลต้องมีการพัฒนาเพื่อก้าวให้ทันกับการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อนำไปปฏิบัติและแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต สิ่งสำคัญ คือครูผู้สอนต้องพัฒนา

ตนเองในการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาใช้ การทำความเข้าใจกับผู้เรียนในยุคนี้ว่าพวกเขามีความต้องการอย่างไร การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนนอกจากนั้นครูยังต้องพัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอนประกอบเพื่อสร้างความเข้าใจให้มากขึ้น เมื่อผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติและเป็นศูนย์กลางในการเรียนรวมทั้งการสร้างให้มีทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 แล้ว ผู้เรียนหรือบัณฑิตพยาบาลจะมีความเก่งงาน รอบรู้และมีสมรรถนะหลักทางด้านวิชาชีพ เก่งคนสามารถเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลและทำงานร่วมกับบุคคลากรอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดีเ่งคิดสามารถแก้ปัญหาได้ ถูกต้องมีหลักการและเหตุผลรวมทั้งมีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

References

1. Panich V. How to create a learning for learner in the 21st century. Bangkok: Tathata Publication; 2012. (in Thai)
2. Preuttikul S. Quality of Students derived from active learning process. Journal of Educational Administration Burapha University 2012; 6 (2) :1-13. (in Thai).
3. Sweller J. The worked example effect and human cognition: learning and instruction. New Jersey: Educational Technologies, 2006.
4. Indarit B. The Behavior Learning of Undergraduate Study under Active Learning Concept in Management of Agriculture Occupation, Bachelor of Education Agriculture, Chiang Mai University. Journal of Humanities and Social Sciences University of Payao 2013; 1 (3) :13-16.
5. Khammane T. Science of Teaching : Knowledge for effective teaching and learning to the learning process effective. 10th ed. Bangkok: Dansutha press Co; 2009. (in Thai).
6. Dechakoob P, Yindeesook P, MeeSri R. Project based learning and integrated learning in the 21st century. 3rd ed. Chulalongkorn University Press; 2008. (in Thai).
7. _____. Proceeding of the 11st Conference of Professional and Organizational Development Network of Thailand Higher Education in the year 2016. Learning in Action: Sharing Best Practices in Active Learning among Thai Universities; 2016 March 31 - April 1, Bangkok: Chulalongkorn University Printed. p18-36. (in Thai)
8. Onsri P. The Instructor's Role towards 21st Century Learning Skills. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2015; 16 (3): 8-13. (in Thai).
9. Julawong O. Transcultural Care and AEC Era. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2014; 15 (1): 1-6. (in Thai).
10. Thaiudom A, Chaleoykitti S. Pathways to Happiness for Nursing Students. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2014; 15 (2): 92-98. (in Thai).
11. Arayathanitkul B. Instructional Approach for Enhancing Cultural Competence of Nursing Students. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2014; 15 (3): 49-57. (in Thai).